

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS RĖMIMO PROGRAMOS ĮSTATYMO
NR. VIII-2025 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ANGLIAVANDENILIŲ
IŠTEKLIŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. I-2944 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ ĮSTATYMO NR. VIII-1183 12
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS
TERŠIMĄ ĮSTATYMO NR. VIII-1183 PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-3158 2 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ VALSTYBINIUS
GAMTOS IŠTEKLIUS ĮSTATYMO NR. I-1163 6, 7, 8, 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTŲ (TOLIAU VISI KARTU – PROJEKTAI)
(TAP NR. 22-621); (TAIS NR. 22-3394(2))**

2022-05-11 Nr. NV-1297

Vilnius

1. Projektų rengėja – Aplinkos ministerija.

2. Projektų tikslas – įgyvendinti Konstitucinio Teismo 2020-11-03 nutarimą Nr. KT187-N15/2020 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų, kuriais reguliuojamas tam tikrų programų, fondų arba institucijų finansavimas, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, kuriame konstatuota, kad tam tikros Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo (toliau – AARPĮ) ir Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo (toliau – MATĮ) nuostatos prieštarauja susijusioms Konstitucijos nuostatomis.

Atsižvelgiant į tai, kad AARPĮ ir MATĮ nuostatos, pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai, tiesiogiai susijusios su Angliavandenilių išteklių mokesčio įstatymo (toliau – AIMĮ) ir Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatymo (toliau – MVGIĮ) nuostatomis, atitinkamai keičiamos susijusios AIMĮ ir MVGIĮ nuostatos.

3. Dabartinė situacija:

Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimo Nr. KT187 N15/2020 nuostatų įgyvendinimo

AARPĮ numatyta, kad:

- AARP lėšas (įplaukas) sudaro 50 proc. medžioklės plotų naudotojų mokamo mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą;
- AARP lėšos, nepanaudotos einamaisiais biudžetiniais metais, yra naudojamos kitiems metams numatytioms priemonėms finansuoti;
- AARP lėšos naudojamos darbo užmokesčiui;
- kokios konkrečiai įplaukos neturėtų būti naudojamos konkrečioms priemonėms finansuoti ir kt.

MATĮ numatyta, kad:

- 30 proc. mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionariųjų ir mobiliųjų taršos šaltinių naudojama pagal tikslinę paskirtį Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos (toliau – LAAIFP) lėšoms administruoti ir šioje programoje numatytiems aplinkos apsaugos investicijų projektams finansuoti aplinkos ministro nustatyta tvarka;
- lėšos, gautos iš mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir (ar) pakuočių atliekomis ir mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis, naudojamos Atliekų tvarkymo įstatyme numatytiems Atliekų tvarkymo programos tikslams įgyvendinti;
- lėšos, gautos iš mokesčio už aplinkos teršimą, kai jis taikomas už nuslėptą taršą, naudojamos AARPĮ nustatytiems tikslams įgyvendinti;

MVGIĮ numatyta, kad:

- 50 proc. mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklius teisės aktų nustatyta tvarka naudojama AARP finansuoti, taip pat 90 proc. didesnio tarifo mokesčio už valstybinius gamtos išteklius teisės aktų nustatyta tvarka naudojamas AARP finansuoti;

AIMĮ numatyta, kad:

- 90 proc. 10 straipsnio 1 dalyje nustatytos baudos (už nuslėptą ar nedeklaruotą angliavandenilių išteklių kiekį sumokamo mokesčio ir dešimterios mokesčio dydžio baudos) teisės aktų nustatyta tvarka naudojama AARP finansuoti.

Dėl MATĮ Nr. XIII-3158:

MATĮ numatyta, kad nuo mokesčio už aplinkos teršimą atleidžiama, jei teršalo kiekis, įgyvendinus taršos mažinimo priemones, sumažinamas 5 proc. nuo didžiausios leidžiamos taršos normatyvo. Jeigu aplinkos apsaugos priemonė nustatyta laiku neįgyvendinama arba negaunamas planuotas efektas, mokestis už aplinkos teršimą iš stacionariųjų taršos šaltinių už visą laikotarpį sumokamas arba išieškomas šio įstatymo ir Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

Dėl MVGIĮ 6 straipsnio 2 dalyje numatyto didesnio mokesčio tarifo koeficiento, taikomo už nedeklaruotą ar deklaruotą mažesnę, negu išgautas, gamtos išteklių kiekį ir (ar) be leidimo išgautą gamtos išteklių kiekį, sumažinimo

- Šiuo metu didesnio mokesčio tarifas, taikomas už nedeklaruotą ar deklaruotą mažesnę, negu išgautas, gamtos išteklių kiekį ir (ar) be leidimo išgautą gamtos išteklių kiekį, apskaičiuojamas nustatytus tarifus dauginant iš koeficiento 10.

Dėl MVGIĮ 6, 7 ir 8 straipsnių nuostatų pakeitimų, susijusių su administracinės naštos mažinimu ir mokesčių už valstybinius gamtos išteklius administravimo funkcijų, nustatytų Mokesčių administravimo įstatymo 16 straipsnyje, įtvirtinimu

- Pagal esamas MVGIĮ nuostatas mokestis už naudingąsias iškasenas, vandenį ir gruntą deklaruojamas ir mokamas kas ketvirtį.
- Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius kontrolės funkciją – patikrinimus dėl šio mokesčio apskaičiavimo ir deklaravimo teisingumo – vykdo AAD pagal aplinkos ministro nustatytą tvarką.

Dėl mokesčio už valstybinius gamtos išteklius paskirstymo

- MVGIĮ 11 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad mokestis už valstybinius gamtos išteklius, išskyrus mokestį už medžiojamųjų gyvūnų išteklius, įskaitomas: 80 proc. – į valstybės biudžetą, 20 proc. – į savivaldybės, kurios teritorijoje išgaunami gamtos ištekliai, biudžetą, ir teisės aktų nustatyta tvarka naudojamas SAARSP finansuoti;
- MVGIĮ 11 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad už nedeklaruotą ar deklaruotą mažesnę, negu išgautas, gamtos išteklių kiekį ir (ar) be leidimo išgautą gamtos išteklių kiekį didesnio tarifo mokestis įskaitomas: 90 proc. – į valstybės biudžetą, ir teisės aktų nustatyta tvarka naudojamas AARP finansuoti, 10 proc. – į savivaldybės, kurios teritorijoje išgaunami gamtos ištekliai, biudžetą, ir teisės aktų nustatyta tvarka naudojamas SAARSP finansuoti.

Dėl mokesčio už angliavandenilių išteklius paskirstymo

- Šiuo metu angliavandenilių išteklių mokestis įskaitomas: 90 proc. – į valstybės biudžetą, 10 proc. – į savivaldybės, kurios teritorijoje išgaunami angliavandenilių ištekliai, biudžetą, iš jų 50 proc. skiriama savivaldybės teritorijų planavimo dokumentų rengimui ir jų sprendinių įgyvendinimui, viešojo intereso paslaugų infrastruktūros savivaldybės teritorijoje įgyvendinimui, viešųjų pastatų statybai ir modernizavimui, viešųjų ir rekreacinių erdvių įrengimui, ir 50 proc. – SAARSP finansuoti. Įstatyme nustatyta, kad už nuslėptą ar nedeklaruotą angliavandenilių išteklių kiekį sumokamas mokestis ir dešimterioji mokesčio dydžio bauda yra įskaitoma: 90 proc. – į valstybės biudžetą, ir teisės aktų nustatyta tvarka naudojama AARP finansuoti, 10 proc. – į savivaldybės, kurios teritorijoje yra išgaunami angliavandenilių ištekliai, biudžetą, ir teisės aktų nustatyta tvarka naudojama SAARSP finansuoti.

4. Projekto esmė:

Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimo Nr. KT187-N15/2020 nuostatų įgyvendinimo

- MATĮ Nr. VIII-1183 išbraukiama nuostata, kad 30 proc. mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionariųjų ir mobiliųjų taršos šaltinių naudojama pagal tikslinę paskirtį LAAIFP lėšoms administruoti ir šioje programoje numatytiems aplinkos apsaugos investicijų projektams finansuoti aplinkos ministro nustatyta tvarka. Taip pat išbraukiama nuostata, kad lėšos, gautos iš mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir (ar) pakuočių atliekomis ir mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis, naudojamos Atliekų tvarkymo įstatyme numatytiems Atliekų tvarkymo

programos tikslams įgyvendinti, išbraukiama nuostata, kad lėšos, gautos iš mokesčio už aplinkos teršimą, kai jis taikomas už nuslėptą taršą, naudojamos AARPI nustatytiems tikslams įgyvendinti.

- AARPI išbraukiami procentai ir nebenurodoma, kiek konkrečiai medžioklės plotų naudotojų mokamo mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą turėtų patekti į AARP.
- Atsižvelgiant į tai, kad MATI Nr. VIII-1183 12 straipsnio 1 dalyje išbraukiama nuostata, kad dalis mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionariųjų ir mobiliųjų taršos šaltinių naudojama pagal tikslinę paskirtį LAAIFP lėšoms administruoti ir šioje programoje numatytiems aplinkos apsaugos investicijų projektams finansuoti aplinkos ministro nustatyta tvarka, ir į tai, kad AARP atsiras papildomos įplaukos, AARPI 3 straipsnis papildomas nauju 13 punktu, kuriame nurodoma, kad AARPI įplaukas sudaro ir lėšos, gautos kaip mokestis už aplinkos teršimą iš stacionariųjų ir mobiliųjų taršos šaltinių, ir AARPI 4 straipsnis papildomas 12 ir 13 punktais, kuriuose nurodoma, kad AARP lėšos naudojamos oro ir vandens taršos mažinimo ir prevencijos investiciniams projektams ir AARP lėšų administravimui finansuoti.
- AARPI išbraukiamos nuostatos, detalizuojančios, kokios konkrečiai įplaukos neturėtų būti naudojamos konkrečioms priemonėms finansuoti, taip pat išbraukiama nuostata, kad šio punkto priemonėms turėtų būti naudojama ne mažiau kaip 30 proc. AARP metinių įplaukų.
- AARPI išbraukiamos nuostatos, kuriose numatyta, kad AARP lėšos naudojamos darbo užmokesčiui.
- AARPI išbraukiamas punktas, kuriame numatyta, kad AARP lėšos, nepanaudotos einamaisiais biudžetiniais metais, yra naudojamos kitiems metams numatytoms priemonėms finansuoti.
- MVGIĮ išbraukiama nuostata, kad 50 proc. mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklius teisės aktų nustatyta tvarka naudojama AARP finansuoti, taip pat – nuostata, kad 90 proc. didesnio tarifo mokesčio už valstybinius gamtos išteklius teisės aktų nustatyta tvarka naudojama AARP finansuoti.
- AIMI išbraukiama nuostata, kad 90 proc. 10 straipsnio 1 dalyje nustatytos baudos (už nuslėptą ar nedeklaruotą angliavandenilių išteklių kiekį sumokamo mokesčio ir dešimteropos mokesčio dydžio baudos) teisės aktų nustatyta tvarka naudojama AARP finansuoti.

Priėmus šiuos įstatymų projektus bus užtikrinta, kad AARPI 3 straipsnio 8 punkto ir 4 straipsnio 2 dalies nuostatos ir MATI Nr. VIII-1183 12 straipsnio 1 dalies nuostatos atitiktų Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatas.

Dėl MATI Nr. XIII-3158

MATI Nr. XIII-3158 2 straipsnio pakeitimo projektu siūloma keisti nauja redakcija išdėstyto MATI 6 straipsnio 1 dalies redakciją suvienodinant ją su Seimo 2021 m. gruodžio 17 d. priimtu MATI Nr. VIII-1183 2, 4, 5, 6, 7, 9 straipsnių ir 1, 2, 8 priedų pakeitimo įstatymo, kuriuo pakeista 6 straipsnio 1 dalis, redakcija.

Dėl MVGIĮ 6 straipsnio 2 dalyje numatyto didesnio mokesčio tarifo koeficiento, taikomo už nedeklaruotą ar deklaruotą mažesnę, negu išgautas, gamtos išteklių kiekį ir (ar) be leidimo išgautą gamtos išteklių kiekį, sumažinimo

Siūloma MVGIĮ 6 straipsnio 2 dalyje nustatytą didesnio mokesčio tarifo, taikomo už nedeklaruotą ar deklaruotą mažesnę, negu išgautas, gamtos išteklių kiekį ir (ar) be leidimo išgautą gamtos išteklių kiekį, koeficientą 10 sumažinti ir 1, 2 ir 3 prieduose nustatytus tarifus dauginti iš koeficiento 2.

Dėl MVGIĮ 6, 7 ir 8 straipsnių nuostatų pakeitimų, susijusių su administracinės naštos mažinimu ir mokesčių už valstybinius gamtos išteklius administravimo funkcijų, nustatytų Mokesčių administravimo įstatymo 16 straipsnyje, įtvirtinimu

Nustačius, kad deklaracijos yra teikiamos ne kas ketvirtį, o kas metai, būtų sumažinta administracinė našta verslui. Administracinės naštos sumažėjimas yra įvertintas administracinės naštos ūkio subjektams apskaičiavimo ataskaitoje, pagal atliktą skaičiavimą administracinė našta sumažėtų 3 471 Eur, t. y. vietoje buvusios 4 628 Eur ji sumažėtų iki 1 157 Eur per metus.

Įtvirtinus nuostatą, kuri suteiktų teisę AAD atlikti mokesčio už valstybinius gamtos išteklius patikrinimus bei rezultatų įforminimą pagal pačių pasitvirtintą tvarką, bus sudarytos sąlygos greičiau ir efektyviau vykdyti kontrolę.

Dėl mokesčio už valstybinius gamtos išteklius paskirstymo

Pakeitus mokesčio įskaitymo į biudžetus proporciją ir savivaldybių biudžetams ją padidinus nuo 20

proc. iki 50 proc., įplaukos padidėtų toms savivaldybėms, kuriose išgaunamos naudingosios iškasenos, tokios kaip dolomitas, durpės, smėlis ar žvyras. Paliekant didesnę mokesčio dalį savivaldybėms už jų teritorijoje eksploatuojamus išteklius, savivaldybės būtų labiau suinteresuotos plėtoti šią veiklą.

Dėl mokesčio už angliavandenilių išteklius paskirstymo

Pakeitus teisinį reglamentavimą ir perskirsčius mokesčio už angliavandenilių išgavimą lėšas tikimasi padidinti įplaukas į savivaldybių biudžetus, taip iš dalies kompensuojant dėl angliavandenilių išteklių išgavimo apimčių sumažėjusias minėtų savivaldybių gaunamas pajamas. Ne mažiau svarbu ir tai, kad mokesčių perskirstymas savivaldybėms leistų daugiau lėšų skirti konkrečioms, labiausiai probleminėms, rajonams aktualiausioms sritims. Tai mažintų vietos bendruomenių priešišumą angliavandenilių išteklius išgaunantiems verslo subjektams.

5. Derinimas:

- Projektai derinti su Finansų ministerija, Teisingumo ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Žemės ūkio ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos karjerų asociacijai, Lietuvos statistikos departamentui, Valstybinei mokesčių inspekcijai, Aplinkos apsaugos departamentu ir Lietuvos geologijos tarnyba;
- 2022-04-12 organizuotas susitikimas su Finansų ministerijos specialistais jų pateiktoms pastaboms aptarti. Argumentai, kodėl į Finansų ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos ir Šiaulių miesto savivaldybės pastabas neatsižvelgta, pateikti derinimo pažymoje. Į kitas suinteresuotų institucijų pateiktas pastabas atsižvelgta arba pastabos suderintos darbo tvarka;
- Pastabų nepateikė Žemės ūkio ministerija ir Lietuvos pramonininkų konfederacija;
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė 2022 m. gegužės 10 d. pateikė išvadą Nr. NV-1269 su pastabomis ir pasiūlymais dėl projektų tikslinimo.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatoms – tiesiogiai neįgyvendina.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlytina projektus svarstyti tarpinstituciniame pasitarime, iki kurio rengėjai įvertins Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvadoje pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Ekonomikos politikos grupės vyresnioji patarėja

Jurgita Gaižiūnienė